

Türk Akademik Yayınlar Dergisi TAY Journal

(Uluslararası Hakemli Dergi/International Peer-Reviewed Journal)

<http://www.tayjournal.com>

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/tayjournal>

ISSN: 2618-589X

The Analysis of Beliefs of Prospective Teachers About Inclusive Education and Their Attitudes Towards Educating Disabled Individuals Concerning Different Variables

Deniz AKDAL

Türkan BOZDAĞ

Yasemin AYDIN

Ayşe AŞKAN

Abstract

This study is considered to be important because the beliefs of pre-service teachers towards inclusive education and their attitudes towards the education of disabled individuals are thought to affect the way they will behave towards inclusion students in their teaching lives. In this quantitative study, relational screening method was used. The accessible universe of the research consists of all pre-service teachers who are studying at Ahi Evran University in Kırşehir, in 2019-2020 academic year. Sample of the study was formed through easily accessible case sampling from purposeful sampling methods. "Scale for Pre-service Teachers' Beliefs in Inclusive Education" created by İler (2015), "Attitude Scale for the Education of Disabled Persons" developed by Kösterelioğlu (2013) and questionnaire forms collecting participants' demographic information were used to collect the research data. The results show that pre-service teachers' belief level towards inclusion is high. Beside, it can be said that pre-service teachers believe in the usefulness of inclusive education, but they are hesitant in their beliefs about performing it in the classroom. In addition, it is seen that the belief levels of pre-service teachers towards inclusion do not change according to gender and department. In addition, as the attitudes of pre-service teachers towards inclusion were high, it was observed that the attitudes of pre-service teachers towards the education of individuals with special needs did not change according to gender but changed according to the departments they study.

Keywords:	DOI	:	Article Type
Special educaion, attitude, belief, inclusive education	Received	:	18/01/2019
	Revised	:	15/03/2020
	Accepted	:	20/05/2020
	Published	:	28/06/2020

Corresponding Authors: Deniz AKDAL, Assoc. Prof, Kırşehir Ahi Evran Universty, Turkey, denizakdal@gmail.com, ORCID ID:0000-0001-9272-3422

Türkan BOZDAĞ, Teacher, Kırşehir MEM, Türkiye, turkan.bozdog123@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-8773-3511

Yasemin AYDIN, Teacher, Kırşehir MEM, Türkiye, yaseminaydin424@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-8473-9536

Ayşe AŞKAN, Teacher, Kırşehir MEM, Türkiye, aysem4034@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-5892-154X

Cite this article as: Akdal, D., Bozdağ, T., Aydın, Y. & Aşkan, A. (2020). The analysis of beliefs of prospective teachers about inclusive education and their attitudes towards educating disabled individuals concerning different variables. TAY Journal, 4(1), 73-91.

Extended Summary

Introduction

In order to take part in the society, each individual needs to acquire certain knowledge, skills and behaviors. Every individual acquires these knowledge, skills and attitudes at different levels. Education plays an important role for individuals to gain these knowledge, skills and attitudes and to adapt to the environment they live in. An important element of the education process is the teacher. Teachers, who have a vital place in the education process, should be professionally equipped with specific knowledge, skills, qualifications and attitudes. When teachers have high levels of belief, it will positively affect their ability to cope with difficult situations and succeed at the end. There is also a consistent relationship between these beliefs of teachers and student achievement; the higher the teachers believe, the higher the students achieve (Ashton, 1984). In this context, having high levels of belief in inclusive education for prospective teachers may be an indication that they will be successful in inclusive education when they start the teaching profession.

The aim of this study is to compare the beliefs of the prospective teachers in the last year of the Faculty of Education regarding inclusive education and their attitudes concerning the education of individuals with special needs in terms of different variables. Within the scope of the research, answers to the following questions were sought.

1) What is the level of prospective teachers' beliefs about inclusive education and attitudes about the education of disabled individuals?

1a) Do the beliefs of prospective teachers about inclusive education and their attitudes about the education of disabled individuals vary by gender?

1b) Do the beliefs of prospective teachers about inclusive education and their attitudes about the education of disabled individuals vary by the department they study?

2) Is there a relationship between beliefs of prospective teachers about inclusive education and their attitudes about the education of disabled individuals?

Method

The research was conducted as a descriptive and correlational survey model. Description is the first stage in all sciences. The purpose of this description is to classify and determine the relationships among the case/cases involved in the research (Yıldırım, 2000). In the correlational survey model, the relationships among variables are searched, they are symbolized separately and analyzed (Karasar, 2012). In the descriptive dimension of the study, the belief levels of prospective teachers about inclusive education and their attitudes about education of disabled individuals were determined. In the relational dimension, the beliefs of prospective teachers about inclusive education and their attitudes about the education of disabled individuals were compared concerning certain variables such as gender and the department they study. When the study group was examined, it was observed that 93 (80.2%) of the prospective teachers were female and 23 (19.8%) were male, while 30 (25.9%) of the prospective teachers were studying science education, 44 (37.9%) were studying Turkish teaching, 19 (16,4) were studying primary school teaching, and 23 (19,8) were studying preschool teaching.

Two different measuring tools were used in the research. The “Inclusive Education Beliefs Scale”, which was developed by El-Ashry (2009) and adapted to Turkish by İler (2015), was used to determine the beliefs of prospective teachers concerning the inclusive education. Comprised of 12 items, the “Inclusive Education Beliefs Scale” has two sub-dimensions as “Usefulness” and “Classroom management”.

Another scale used in the research was the 20-item “Attitude Scale Concerning the Education of Disabled Individuals”, which was developed by Kösterelioğlu (2013). The scale consists of five sub-dimensions as: “right of education for the education of disabled individuals”, “propagation of education for the disabled individuals”, “belief in the educational outcomes of disabled individuals”, “voluntary participation for the education of disabled individuals”, and “investment in the field of special education”.

Since the data did not demonstrate a normal distribution, Mann Whitney U and Kruskal Wallis analysis methods were used to examine the attitudes and beliefs of prospective teachers according to paired variables (gender). In addition, in determining the relationship between beliefs of prospective teachers about inclusive education and their attitudes about education of disabled individuals, Pearson product-moment correlation coefficient technique was used.

Findings

Findings on Prospective Teachers About Sub-dimensions of “Inclusive Education Beliefs Scale

Indicate that prospective teachers have high levels of belief in inclusive education. Examining the sub-dimensions of the scale, it was determined that the average of the prospective teachers in the dimension of “usefulness” was $x= 4.0618$ at the “I agree” level, while it was $x=3.0187$ at the “Partially” level for the “classroom management” dimension. Based on this finding, it can be mentioned that the prospective teachers believe in the usefulness of inclusive education, but remain hesitant in their belief in being able to implement it in the classroom environment.

Findings on Prospective Teachers About Sub-dimensions of “Attitude Scale Concerning the Education of Disabled Individuals

It was observed that, among the 116 prospective teachers, who participated in the study, the average score on the attitude scale about the education of disabled individuals was 5.00-4.20, in other words, at the “I absolutely agree” level. Examining the sub-dimensions of the scale, it was determined that the average score of prospective teachers concerning *the right of disabled individuals for education* was $x = 4,4957$, the average score of the sub-dimension of *propagation of education for the disabled individuals* was $x = 4,5582$, the average score of the sub-dimension of *the belief on education outcomes of disabled individuals* was $x = 4,2457$, and the average score of the sub-dimension of *voluntary participation in the education of disabled individuals* was $x=4,2198$, all of which were at “I absolutely agree” level. Furthermore, it was also determined that the attitudes of the teachers regarding the education of disabled individuals ($x=4,4147$) were found to be at the “I absolutely agree” level as well.

Findings on Beliefs of Prospective Teachers Concerning the Inclusive Education in terms of Gender Variable

Considering the genders of the prospective teachers, it was determined that there was statistically no significant difference between male and female prospective teachers (at the .05 significance level) concerning their beliefs about the inclusive education based on the T test results. Additionally, it was determined that there was statistically no significant difference in the “usefulness” and “classroom management” sub-dimensions of the *inclusive education beliefs scale*. As a result, it can be mentioned that the beliefs of prospective teachers towards inclusive education are similar in terms of gender. In this case, it can be stated that gender is not an important factor affecting the attitude of prospective teachers.

Findings on Attitudes of Prospective Teachers Concerning the Education of Disabled Individuals in terms of Gender Variable

Concerning the gender variable, it was observed that the attitudes of prospective teachers about the education of disabled individuals were higher in women (59.15) than in men (55.87). This is a significant difference. Examining the sub-dimensions of their attitudes towards education of disabled individuals according to their gender, it was determined that there were no significant differences between the opposite genders.

Beliefs of Prospective Teachers About Inclusive Education According to their Departments

It was determined that the belief levels of the prospective teachers in the Department of Turkish Education regarding inclusive education were higher than the belief levels of the prospective teachers in other departments. It was determined that the “usefulness” sub-dimension of the inclusive education beliefs of prospective teachers studying in the Department of Turkish Education was higher compared to the prospective teachers studying in other departments. It was determined that the “classroom management” sub-dimension of the inclusive education beliefs of prospective teachers studying in the Department of Turkish education was higher compared to the prospective teachers in other departments.

Attitudes of Prospective Teachers About Education of Disabled Individuals According to their Departments

It was observed that the attitudes of the prospective teachers, who were studying in the Department of Science Education, about the education of disabled individuals were lower than those of the prospective teachers studying in other departments. It was observed that the attitudes of the prospective teachers, who were studying in the Department of Primary School Teaching and the prospective teachers in the Department of Turkish Education, towards the education of disabled individuals were close to each other in the sub-dimension of “*right of education for education of disabled individuals*”. It was also determined that the attitudes of the prospective teachers, who were studying in the Department of Preschool Education, towards the education of disabled individuals were lower compared to those of the prospective teachers studying in other departments concerning the sub-dimension of “*beliefs about the outcomes of education of the disabled individuals*”.

The Relationship Between the Beliefs of Prospective Teachers About Inclusive Education and Their Attitudes About the Education of Disabled Individuals

It was observed that there was a moderate relationship between the beliefs of the prospective teachers towards inclusive education and their attitudes towards the education of disabled individuals. It was also observed that there was no significant difference between the beliefs of prospective teachers about inclusive education and their attitudes towards the education of disabled individuals.

Discussion and Conclusion

As a conclusion, it was observed that there are different variables influencing the attitudes and beliefs of prospective teachers about inclusive education. Apart from the variables mentioned in the study, it is clear that there are many different variables affecting attitudes and beliefs towards inclusion education. Therefore, as the number of the research studies and different variables to be used in these studies increase, the variables that have an impact on the attitudes and belief levels of prospective teachers for inclusive education will be clearly revealed. Thus, by employing different variables that affect prospective teachers concerning the inclusive education, different ways will be determined about increasing attitudes and belief levels.

Türk Akademik Yayınlar Dergisi

TAY Journal

(Uluslararası Hakemli Dergi/International Peer-Reviewed Journal)

<http://www.tayjournal.com>

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/tayjournal>

ISSN: 2618-589X

Öğretmen Adaylarının Kaynaştırma Eğitimine Yönelik İnançları ile Yetersizliği Olan Bireylerin Eğitimine Yönelik Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi

Deniz AKDAL
Türkan BOZDAĞ
Yasemin AYDIN
Ayşe AŞKAN

Özet

Bu çalışmanın amacı; öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimine yönelik inançlarının ve yetersizliği olan bireylerin eğitilmesine ilişkin tutumlarının farklı değişkenler açısından karşılaştırılmasıdır. Öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimine yönelik inançları ve yetersizliği olan bireylerin eğitilmesine ilişkin tutumları öğretmenlik hayatlarında kaynaştırma öğrencilerine davranış biçimlerini de etkileyeceği göz önüne alındığı için bu çalışma önemli görülmektedir. Nicel olarak yapılandırılmış bu araştırmada, ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın ulaşılabilen evrenini; 2019-2020 eğitim-öğretim yılı Kırşehir Ahi Evran Üniversitesinde öğrenim görmekte olan tüm son sınıf, öğretmen adayları oluşturmaktadır. Bu evrenden amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabılır durum örnekleme yoluyla çalışma örnekleme oluşturulmuştur. Araştırma verileri, "Öğretmen Adaylarının Kaynaştırma Eğitimine Yönelik İnançları Ölçeği ile "Yetersizliği olan bireylerin eğitilmesine ilişkin tutum Ölçeği" ve katılımcıların demografik bilgilerinin belirlendiği anket formları kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar, öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri anabilim dallarına göre kaynaştırmaya yönelik inançlarının değiştiğini gösterirken, yetersizliği olan bireylerin eğitimlerine yönelik tutumlarının farklılık göstermediği saptanmıştır. Branşlar açısından yapılan karşılaştırmada, öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun kaynaştırma eğitimi almadıkları ve yakın çevrelerinde kaynaştırma öğrencisi olmadığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler:	DOI	:	Makale Türü
Özel eğitim, tutum, inanç, kaynaştırma eğitimi	Yükleme	:	18/01/2019
	Düzeltilme	:	15/03/2020
	Kabul	:	20/05/2020
	Yayınlama	:	28/06/2020

Sorumlu Yazar: Deniz AKDAL, Dr. Öğr. Üyesi, Ahi Evran Üniversitesi, Türkiye, denizakdal@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-9272-3422

Türkan BOZDAĞ, Öğretmen, Kırşehir MEM, Türkiye, turkan.bozdog123@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-8773-3511

Yasemin AYDIN, Öğretmen, Kırşehir MEM, Türkiye, yaseminaydin424@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-8473-9536

Ayşe AŞKAN, Öğretmen, Kırşehir MEM, Türkiye, aysem4034@gmail.com, 0000-0001-5892-154X

Atf için: Akdal, D., Bozdağ, T., Aydın, Y. & Aşkan, A. (2020). öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimine yönelik inançları ile yetersizliği olan bireylerin eğitimine yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi, TAY Journal, 4(1), 73-91.

Giriş

Bireylerin toplum içerisinde yer alabilmeleri için belirli bazı bilgi, beceri ve davranışları edinmeleri gerekmektedir. Bu bilgi, beceri ve tutumlar her bireyde farklı düzeylerde bulunabilmekte; bireyin yaşadığı çevreye uyumu açısından eğitim yoluyla kazandırılması önemli görülmektedir. Eğitim sürecinin önemli bir ögesi öğretmen olmaktadır. Eğitim sürecinde önemli bir yere sahip olan öğretmenlerin mesleki olarak belirli bilgi, beceri, yeterlilik ve tutumlar ile donanmış olması gerekmektedir. Öğretmenlerin inançlarının yüksek olması karşılaşacakları zor durumlarla mücadele etme ve sonucunda başarılı olmalarını olumlu yönde etkiler. Öğretmenlerin inançlarıyla da öğrenci başarısı arasında tutarlı bir ilişki vardır; öğretmenlerin inançları ne kadar iyi olursa öğrenci başarısı da o kadar yüksek olur (Ashton,1984). Bu bağlamda öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitime yönelik inanç düzeylerinin de yüksek olması öğretmenlik mesleğine başladıklarında kaynaştırma eğitimi konusunda başarılı olacaklarının bir göstergesi olabilir.

Tutumlar, insanların dışa ve kendisine karşı tavır ve davranışların oluşmasını sağlayan, bu tavır ve davranışları şekillendiren bir sistemdir. Aynı zamanda tutumlar insanların bir olay karşısında oluşan bir inanç sistemi olarak tanımlanmaktadır (Carrigan, 1994). Tutumu birçok şekilde ifade etmek mümkündür. İpek ve Bayraktar'a göre (2004) tutum, "bir insanın üzerinde düşündüğü herhangi bir nesneye, duruma veya olaya ilişkin takındığı olumlu veya olumsuz tavırları" olarak göze çarpar. Öğretmen adaylarının özel gereksinimli bireylerin eğitime yönelik olumlu tutum geliştirmesi onların öğretmenlik mesleğine başladıklarında özel gereksinimli bireylerle daha başarılı bir eğitim öğretim geçireceklerinin bir göstergesi olabilir. Bu bağlamda kaynaştırma eğitime yönelik tutum çalışmaları olumlu tutumların eğitim ve öğretimin niteliğini etkilediği belirtilmektedir (Gözün ve Yıkmış, 2004; Orel ve Zerey, 2004). Özel gereksinimli bireylerin eğitim süreçlerinde ve sosyal becerilerinde en önemli görev öğretmenlere düşmektedir (Rizzo, 1985). Yapılan bir araştırmada; özel eğitim dersi almayanlar ile alanlar arasında bir farklılaşma olduğu görülmüştür. Özel eğitim alanına yönelik lisans dönemlerinde ders almayan eğitim fakültesinde okuyan öğretmen adaylarının özel gereksinimli bireylere verilecek olan eğitim süresince gerekli olan planlama, bilgi ve becerilere sahip olmadıkları, özel gereksinimli öğrencilerin eğitimlerinde zamanlama aşamasında sıkıntı yaşadıkları, özel gereksinimli olan çocuklarla etkili iletişim başlatamadıkları ve bu çocukların akademik ve sosyal alanda gelişimleri için hazırlanan hedeflere ulaşamadıkları görülmüştür (Sarı ve Bozgeyikli, 2003). Özel gereksinimli bireylerle çalışacak öğretmen adaylarının, bu bireyler ile karşılaşmadan önce özel gereksinimli çocukların özelliklerine yönelik eğitim alarak mesleğe hazırlanmaları hem olumlu tutum hem de bu çocuklara yönelik doğru algıların geliştirmelerini sağlayabilir (Gürsel, 2006).

Özel gereksinimli çocukların eğitim alacakları ortamların bu çocuklar için akranları ile birlikte bulunabileceği en az kısıtlayıcı ortamdır başlayıp akranlarından ayrıldıkları en fazla kısıtlayıcı ortama doğru sıra izlemektedir. Genel eğitim ortamlarında akranları ile birlikte eğitim verilmesi önerilmektedir. Kaynaştırma (genel eğitim ortamları), kaynak oda, genel eğitim okullarındaki özel eğitim sınıfları (Alt özel sınıflar), ayrı özel eğitim okulları ve ev/ hastane olmak üzere sıralanmaktadır (Eripek, 1986; MEB, 2000). Bütünleştirme veya kaynaştırma kavramlarının başarıya ulaşmasında sınıf öğretmenleri gibi diğer öğretmenlerin de bu kavramlara yönelik

olumlu tutum geliştirmeleri, özel eğitim dersi almaları ve o yıllardan başlayarak üniversite eğitimleri süresince bu kavramlara yönelik farkındalıklarının oluşması önemlidir. Kaynaştırma eğitimi, eğitim sistemimiz içerisinde sıkça karşılaştığımız bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Kaynaştırma eğitiminin öğrenciler açısından faydalı olması için çeşitli etkenler bulunmaktadır. Bunlardan bir tanesi öğretmenlerin kaynaştırma eğitimine yönelik tutumlarıdır. Bunun yanı sıra özel eğitim gereksinimli bireylerin eğitilmesine yönelik öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının olumlu tutumları da kaynaştırma eğitimi başarılı kılmanın etkenleri arasında olmaktadır.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimine yönelik inançları ve özel eğitim gereksinimli bireylerin eğitilmesine ilişkin tutumları onların öğretmenlik hayatları boyunca kaynaştırma öğrencilerine davranış biçimlerini de etkileyeceği için bu çalışmanın önemini arttırmaktadır. Ülkemizde kaynaştırma eğitime dâhil edilen öğrenci sayısı giderek artmaktadır. Yapılan araştırmalar, öğretmenlerin kaynaştırma eğitime karşı geliştirdikleri olumlu veya olumsuz tutumlarının kaynaştırma eğitiminin verimli olmasında etkili olmaktadır (Shapiro, 1999). Çünkü kaynaştırmaya karşı olumsuz tutumları olan öğretmenler kaynaştırma öğrencilerinin diğer çocukları olumsuz olarak etkileyeceğini (Whittaker ve Salend, 2001) ve kaynaştırma öğrencilerinin akademik olarak genel öğretim okullarında verilen eğitimden yararlanamayacaklarını düşünmektedir (Sucuoğlu ve Kargın, 2001). Ayrıca Yetersizliği bulunan öğrencilere karşı öğretmenlerin olumsuz tutumları geliştirmelerinin nedenleri arasında öğretmenlerin bu alana yönelik bir eğitim almaması, öğretimlerin planlanması ve hazırlanmasında yetersiz olunması, sınıftaki öğrenci sayılarının fazla oluşu gibi nedenlerden kaynaklanmaktadır (Scruggs ve Mastropieri, 1996). Bu yüzden bu çalışmanın sonuçlarının betimlenmesi alanda çalışan uzmanlara önemli katkılar sunacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın bir diğer boyutunu oluşturan öğretmenlerin kaynaştırmaya yönelik inançları üzerinde kişinin kendisinin bizzat deneyimlerinden oluşan bir sistemdir. Kaynaştırmaya yönelik inançları yüksek olan bir öğretmen bu alanda karşılaştığı zor durumlar ile başa çıkabilme başarısı artacaktır. Bu yüzden öğretmen adaylarının kaynaştırmaya yönelik inanç düzeylerinin belirlenerek bu alana yönelik ders içerikleri düzenlenmesi ve uygulamaya yönelik çalışmaların arttırılması açısından yetkili birimlere katkı sunacağı düşünülmektedir. Öğretmen adaylarının kaynaştırmaya yönelik inanç düzeylerinin belirlenerek bu durumu etkileyen değişkenlerin saptanması, ayrıca kaynaştırmaya yönelik öğretmen adaylarının inançlarının yüksek olmasının ilerleyen yıllarda öğretmenlik mesleği süresince kaynaştırma öğrencilere yönelik eğitimin verilmesinde istekli olmasında ve kaliteli bir eğitim sunmasına katkı sağlayacaktır.

Eğitim Fakültesi son sınıfta okuyan öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitime yönelik inançlarının ve özel eğitim gereksinimli bireylerin eğitilmesine ilişkin tutumlarının farklı değişkenler açısından karşılaştırılması bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Araştırmanın kapsamında aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1) Öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitime yönelik inançları ve yetersizliği olan bireylerin eğitilmesine ilişkin tutumları ne düzeydedir?

1a) Öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitime yönelik inançları ve yetersizliği olan bireylerin eğitilmesine ilişkin tutumları cinsiyetlerine göre değişmekte midir?

1b) Öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitime yönelik inançları ve yetersizliği olan bireylerin eğitilmesine ilişkin tutumları öğrenim gördükleri anabilim dalına göre değişmekte midir?

2) Öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitime yönelik inançları ve yetersizliği olan bireylerin eğitilmesine ilişkin tutumları arasında bir ilişki var mıdır?

Yöntem

Araştırma hem betimsel hem de ilişkisel tarama niteliğindedir. Betimleme bütün bilimlerde birinci aşamayı oluşturur. Bu betimlemenin amacı araştırmada yer alan olgu ve olgular arası ilişkiyi sınıflama ve belirlemek için yapılır (Yıldırım, 2000). İlişkisel tarama modeli ise değişkenler arasında ilişki arayarak onları ayrı ayrı sembolleştirip çözümleme yapmaktır (Karasar, 2012). Araştırmanın betimsel boyutunda, öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitime yönelik inançları ile yetersizliği olan bireylerin eğitilmesine ilişkin tutumları düzeyi belirlenmiştir. İlişkisel boyutta ise öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitime yönelik inançları ile yetersizliği olan bireylerin eğitilmesine ilişkin tutumları öğretmen adaylarının cinsiyet özelliklerine ve öğrenim gördükleri anabilim dalına göre karşılaştırılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın ulaşılabilen evrenini; 2019-2020 eğitim-öğretim yılı Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi'nin Eğitim Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan 4. sınıf öğretmen adayları (Fen Eğitimi, Sınıf Eğitimi, Türkçe Eğitimi ve Okul Öncesi Eğitim anabilim dalları) oluşturmaktadır. Yaklaşık son sınıfta 240 öğretmen adayı öğrenim görmektedir. Çalışma örneklemini; ulaşılabilen evrenden kolay ulaşılabılır durum örnekleme yoluyla seçilen toplam 116 son sınıf öğretmen adayı oluşturmaktadır. Veri toplama sürecinde, ölçme araçları kullanılarak toplam 150 kişiden veri elde edilmiştir. Verilerin düzenlenmesinin ardından uygun olan 116 öğretmen adayına ait görüş istatistik işlemler için kullanılmıştır. Uygulanan anketlerden dönüş oranına bakıldığında, %77 olarak hesaplanmıştır. Büyüköztürk ve diğerleri (2009) veri hesaplamalarında anket gönderilen ve geri dönen anket oranlarının %70-80 olması analiz için yeterli olduğu alan yazında belirtilmiştir.

Tablo 1. Çalışma örnekleminde yer alan öğretmen adaylarının demografik özellikleri

Demografik Bilgiler	f	%	
Cinsiyet	Kadın	93	80,2
	Erkek	23	19,8
Anabilim Dalı	Fen Bilgisi Eğitimi	30	25,9
	Türkçe Eğitimi	44	37,9
	Sınıf Eğitimi	19	16,4
	Okul Öncesi Eğitimi	23	19,8

Tablo 1 de katılımcı öğretmen adaylarının 93'ü(% 80,2) kadın, 23'ü (% 19,8) erkektir. Öğretmen adaylarının 30'u (% 25,9) fen bilgisi eğitimi, 44'ü (% 37,9) Türkçe öğretmenliği, 19 'u (16,4) sınıf öğretmenliği, 23'ü (19,8) okul öncesi öğretmenliği eğitiminde öğrenim görmektedir.

Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamında iki farklı ölçme aracı kullanılmıştır. Öğretmen Adaylarının kaynaştırma eğitimine yönelik inançlarını belirlemeye yönelik El- Ashry (2009) tarafından geliştirilen ve Türkçe 'ye uyarlaması İler (2015) tarafından yapılan "Kaynaştırma Eğitime Yönelik İnançlar Ölçeği" kullanılmıştır. "Kaynaştırma Eğitime Yönelik İnançlar Ölçeği" 12 maddeden oluşmakta olan ölçeğin "Yararlılık ve Sınıf yönetimi" şeklinde iki alt boyutu bulunmaktadır.

Araştırma kapsamında kullanılan bir diğer ölçek Kösterelioğlu (2013) tarafından geliştirilen 20 maddelik "Yetersizliği olan bireylerin eğitilmesine ilişkin tutum ölçeği"dir. Ölçek "Yetersizliği olan bireylerin eğitilmesine yönelik eğitim hakkı, yetersizliği olan bireylerin eğitilmesine ilişkin eğitim yaygınlaştırılması, yetersizliği olan bireylerin eğitim sonuçlarına ilişkin inanç, yetersizliği olan bireylerin eğitilmesine yönelik gönüllü katılım, özel eğitim alanına yatırım" şeklinde beş alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekten alınacak en yüksek puan 100, en düşük puan ise 20'dir. Ölçekten yüksek alınması özel gereksinimli bireylerin eğitimlerine yönelik kişinin tutum düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Verilerin Analizi

Verilerinin analizinde, betimsel ve ilişkisel analizler kullanılmıştır. Betimsel analizler kapsamında öğretmen adaylarının tutum ve inanç düzeylerinin belirlenmesinde frekans, yüzde, standart sapma değerleri tespit edilmiştir. Araştırma verileri normal dağılım göstermediğinden dolayı araştırmanın analizinde non parametrik testler kullanılmıştır.

Tablo 2. Öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimine yönelik inançları ve yetersizliği olan bireylerin eğitilmesine ilişkin tutumlarının normallik dağılım verisi

Kolmogorov-Smirnov	p
Bireylerin Eğitilmesine İlişkin Tutum	,000
Kaynaştırma Eğitime Yönelik İnançlar	,013

Veriler normal dağılım göstermediğinden öğretmen adaylarının ikili değişkenlere göre (cinsiyet) tutum ve inançlarının incelenmesinde Mann Whitney U, ikiden fazla değişkenlerin incelenmesinde Kruskal Wallis analiz yöntemleri kullanılmıştır. Ayrıca öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimine yönelik inançları ile yetersizliği olan bireylerin eğitilmesine ilişkin tutumları arasındaki ilişkinin belirlenmesinde pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı tekniği kullanılmıştır.

Son sınıf öğretmen adaylarının Kaynaştırma Eğitime Yönelik İnançları ve Yetersizliği olan bireylerin Eğitilmesine İlişkin Tutumları ölçeklerinde yer alan maddeler için verdikleri cevaplar beşli likert tipinde olup değerlendirme ölçeği grup değer aralığının tespitinde; yapılacak grup sayısı formülü kullanılmıştır (Taşdemir, 2003). Buna göre ölçekleri değerlendirme kriterleri aşağıdaki gibidir.

Tablo 3. Öğretmen adaylarına 'kaynaştırma eğitime yönelik inançları ölçeği' ve 'yetersizliği olan bireylerin eğitilmesine ilişkin tutum ölçeği' hesaplanırken dikkate alınan aralıklar

Verilen Ağırlık	Nitelik grubu	Sınırı
5	Kesinlikle Katılıyorum	5.00- 4.20 Arası
4	Katılıyorum	4.19- 3.40 Arası
3	Kararsızım	3.39-2.60 Arası
2	Katılmıyorum	2.59-1.80 Arası
1	Kesinlikle Katılmıyorum	1.79-1.00 Arası

Bulgular

Tablo 4. Öğretmen adaylarının kaynaştırmaya yönelik inanç düzeylerinin alt boyutlarına yönelik bulguları

İnanç Düzeyleri	N	X	SS	Düzyey
Kaynaştırma	116	3,5402	,47249	Katılıyorum
Yararlılık Alt Boyutu	116	4,0618	,54486	Katılıyorum
Sınıf Yönetimi Alt Boyutu	116	3,0187	,62815	Kısmen katılıyorum

Tablo 4'de incelendiğinde ortalamalarının kaynaştırma eğitimin verilmesi gerekliliğine inanç düzeylerinin katılıyorum düzeyinde ($x=3,5402$) olduğu görülmektedir. Bu durum öğretmen adaylarının kaynaştırmaya yönelik inanç düzeylerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeği oluşturan alt boyutlar incelendiğinde öğretmen adaylarının yararlılık boyutundaki ortalamasının ($x= 4.0618$) ile katılıyorum düzeyinde olduğu görülmekte iken, sınıf yönetimi boyutunda kısmen düzeyinde ($x=3.0187$) görüş bildirdikleri belirlenmiştir.

Tablo 5. Öğretmen adaylarının özel gereksinimli bireylerin eğitilmesine ilişkin tutum düzeylerinin alt boyutlarına yönelik bulgular

Tutum Düzeyi	N	X	SS	Düzeyi
Tutum	116	4,4147	,56695	Kesinlikle katılıyorum
Yetersizliği Olan Bireylerin Eğitilmesine Yönelik Eğitim Hakkı Alt Boyutu	116	4,4957	,67117	Kesinlikle katılıyorum
Yetersizliği Olan Bireylerin Eğitilmesine İlişkin Eğitim Yaygınlaştırılması Alt Boyutu	116	4,5582	,61358	Kesinlikle katılıyorum
Yetersizliği Olan Bireylerin Eğitim Sonuçlarına İlişkin İnanç Alt Boyutu	116	4,4159	,78085	Kesinlikle katılıyorum
Özel Eğitim Alanına Yatırım Alt Boyutu	116	4,2457	,69859	Kesinlikle katılıyorum
Yetersizliği Olan Bireylerin Eğitilmesine Yönelik Gönüllü Katılım Alt Boyutu	116	4,2198	,85029	Kesinlikle katılıyorum

Tablo 5 'de araştırmaya katılan 116 son sınıf öğretmen adaylarının yetersizliği olan bireylerin eğitilmesine ilişkin tutum ölçeği puan ortalamaları 5,00-4,20 yani 'kesinlikle katılıyorum' düzeyinde olduğu görülmüştür. Ölçeği oluşturan alt boyutlar incelendiğinde öğretmen adaylarının yetersizliği olan bireylerin eğitilmesine yönelik eğitim hakkı alt boyutundaki ortalamasının ($x=4,4957$); yetersizliği olan bireylerin eğitilmesine ilişkin eğitimin yaygınlaştırılması alt boyutundaki ortalamasının ($x=4,5582$); yetersizliği olan bireylerin eğitim sonuçlarına ilişkin alt boyutundaki ortalamasının ($x=4,2457$); yetersizliği olan bireylerin eğitilmesine yönelik gönüllü katılım alt boyutunun ortalamasının ($x=4,2198$) olarak 'kesinlikle katılıyorum' düzeyinde olduğu görülmektedir. Ayrıca öğretmen adaylarının yetersizliği olan bireylerin eğitilmesine ilişkin tutumları ($x=4,4147$) olup 'kesinlikle katılıyorum' düzeyinde olduğu saptanmıştır.

Tablo 6. Öğretmen adaylarının cinsiyete göre kaynaştırma eğitimine yönelik inançları ile ilgili bulgular

İnanç Düzeyi	Cinsiyet	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	p
Kaynaştırma	Kadın	93	59,45	5529,00	981,000	,539
	Erkek	23	54,65	1257,00		
Yararlılık	Kadın	93	58,39	5430,00	1059,000	,942
	Erkek	23	58,96	1356,00		
Sınıf Yönetimi	Kadın	93	60,22	5600,50	909,500	,266
	Erkek	23	51,54	1185,50		

Tablo 6 incelendiğinde son sınıf öğretmen adaylarının cinsiyetleri dikkate alındığında kaynaştırma eğitimine yönelik inançları t testi sonucuna göre.05 anlamlılık düzeyinde kadın ve erkek öğretmen adayları arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olmadığı görülmüştür. Bunun yanında kaynaştırma eğitimine yönelik inançları ölçeğinin 'yararlılık' ve 'sınıf yönetimi' alt boyutlarında da istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir farklılık olmadığı saptanmıştır. Bunun sonucu olarak son sınıf öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimine yönelik inançlarının cinsiyet bakımından benzerlikler gösterdiği söylenebilir. Bu durumda cinsiyetin öğretmen adaylarının tutumunu etkileyen önemli bir faktör olmadığını söyleyebiliriz.

Tablo 7. Öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre özel gereksinimli bireylerin eğitilmesine yönelik tutumları ile ilgili bulgular

	Cinsiyet	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	p
TUTUM	Kadın	93	59,15	5501,00	1009,0	,675
	Erkek	23	55,87	1285,00		
	Toplam	116				
Yetersizliği Olan Bireylerin Eğitilmesine Yönelik Eğitim Hakkı	Kadın	93	57,48	5346,00	975,0	,493
	Erkek	23	62,61	1440,00		
	Toplam	116				
Yetersizliği Olan bireylerin Eğitilmesine İlişkin Eğitimin Yaygınlaştırılması	Kadın	93	59,32	5516,50	993,5	,566
	Erkek	23	55,20	1269,50		
	Toplam	116				
Yetersizliği Olan bireylerin Eğitim Sonuçlarına İlişkin İnanç	Kadın	93	60,39	5616,00	894,0	,204
	Erkek	23	50,87	1170,00		
	Toplam	116				
Özel Eğitim Alanına Yatırım	Kadın	93	58,72	5460,50	1049,5	,888
	Erkek	23	57,63	1325,50		
	Toplam	116				
Yetersizliği Olan Bireylerin Eğitilmesine Yönelik Gönüllü Katılım	Kadın	93	60,35	5612,50	897,5	,207
	Erkek	23	51,02	1173,50		
	Toplam	116				

Tablo 7 incelendiğinde öğretmen adaylarının yetersizliği olan bireylerin eğitilmesine ilişkin inanç düzeylerinin cinsiyete göre tutumlarının kadınlarda daha yüksek olduğu (59,15), erkeklerde kadınlara göre daha düşük (55,87) olduğu görülmektedir. Fakat bu anlamlı bir farklılık oluşturmamaktadır. Cinsiyetlerine göre yetersizliği olan bireylerin eğitilmesine yönelik tutumlarının alt boyutlara göre incelemesi yapıldığında ikisi arasında anlamlı farklılık görülmediği saptanmıştır. Dolayısıyla Tablo 7'de yer alan değerlere göre cinsiyetin tutumlara anlamlı düzeyde etki etmediği yorumu yapılabilir.

Tablo 8. Öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri anabilim dallarına göre kaynaştırma eğitimine yönelik inançları

	Anabilim Dalı	N	Sıra Ort.	sd	Ki Kare	p
KAYNAŞTIRMA	Fen Bilgisi Eğt.	30	57,02	3	3,535	,316
	Türkçe Eğt.	44	65,52			
	Sınıf Eğt.	19	53,74			
	Okul Öncesi Eğt.	23	50,93			
	Toplam	116				
Yararlılık	Fen Bilgisi Eğt.	30	51,75	3	1,961	,580
	Türkçe Eğt.	44	62,69			
	Sınıf Eğt.	19	60,13			
	Okul Öncesi Eğt.	23	57,93			
	Toplam	116				
Sınıf Yönetimi	Fen Bilgisi Eğt.	30	60,85	3	5,394	,145
	Türkçe Eğt.	44	65,68			
	Sınıf Eğt.	19	50,53			
	Okul Öncesi Eğt.	23	48,28			
	Toplam	116				

Tablo 8’de Türkçe Eğitimi anabilim dalında öğrenim gören son sınıf öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimine yönelik inançları diğer bölümlerde öğrenim gören son sınıf öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimine yönelik inançlarından daha yüksek çıktığı görülmüştür. Türkçe Eğitimi anabilim dalında öğrenim gören son sınıf öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimine yönelik inançlarının ‘yararlılık’ alt boyutunun diğer bölümlerde öğrenim gören son sınıf öğretmen adaylarından daha yüksek çıktığı görülmüştür. Türkçe Eğitimi anabilim dalında öğrenim gören son sınıf öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimine yönelik inançlarının ‘sınıf yönetimi’ alt boyutunun diğer bölümlerde öğrenim gören son sınıf öğretmen adaylarından daha yüksek çıktığı görülmüştür.

Tablo 9. Öğretmen adaylarının anabilim dallarına göre yetersizliği olan bireylerin eğitilmesine ilişkin tutumları

		Anabilim Dalı	N	Sıra ort.	sd	Ki kare	p	Anlamlı farkın kaynağı
TUTUM		(1) Fen Bilgisi Eğt.	30	43,43	3	16,687	,001	1<2 - 4<2 - 1<3
		(2)Türkçe Eğt.	44	69,97				
		(3)Sınıf Eğt.	19	70,55				
		(4)Okul Öncesi Eğt.	23	46,26				
		Toplam	116					
Yetersizliği Olan Bireylerin Eğitilmesine Yönelik Eğitim Hakkı		(1) Fen Bilgisi Eğt.	30	43,57	3	15,668	,001	1<2
		(2)Türkçe Eğt.	44	69,80				
		(3)Sınıf Eğt.	19	67,79				
		(4)Okul Öncesi Eğt.	23	48,70				
		Toplam	116					
Yetersizliği Olan Bireylerin Eğitilmesine İlişkin Eğitim Yayımlaşması		(1) Fen Bilgisi Eğt.	30	46,58	3	9,746	,021	1<2
		(2)Türkçe Eğt.	44	67,39				
		(3)Sınıf Eğt.	19	64,26				
		(4)Okul Öncesi Eğt.	23	52,28				
		Toplam	116					
Yetersizliği Olan Bireylerin Eğitim Sonuçlarına İlişkin İnanç		(1) Fen Bilgisi Eğt.	30	46,45	3	21,577	,000	1<2 - 4<2 - 1<3 - 4<3
		(2)Türkçe Eğt.	44	70,76				
		(3)Sınıf Eğt.	19	71,74				
		(4)Okul Öncesi Eğt.	23	39,83				
		Toplam	116					
Özel Eğitim Alanına Yatırım		(1) Fen Bilgisi Eğt.	30	43,15	3	15,085	,002	1<2 - 1<3
		(2)Türkçe Eğt.	44	69,39				
		(3)Sınıf Eğt.	19	69,24				
		(4)Okul Öncesi Eğt.	23	48,83				
		Toplam	116					
Yetersizliği Olan Bireylerin Eğitilmesine Yönelik Gönüllü Katılım		(1) Fen Bilgisi Eğt.	30	49,03	3	5,159	,161	YOK
		(2)Türkçe Eğt.	44	60,82				
		(3)Sınıf Eğt.	19	69,39				
		(4)Okul Öncesi Eğt.	23	57,41				
		Toplam	116					

Tablo 9 'da Fen Bilgisi Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim gören öğretmen adaylarının yetersizliği olan bireylerin eğitilmesine ilişkin tutumlarının diğer bölümlerde öğrenim gören öğretmen adaylarına göre daha düşük çıktığı görülmektedir. Sınıf Eğitimi anabilim dalında öğrenim gören öğretmen adayları ve Türkçe Eğitim anabilim dalında öğrenim gören öğretmen adaylarının yetersizliği olan bireylerin eğitime yönelik tutumlarının 'yetersizliği olan bireylerin eğitilmesine yönelik eğitim hakkı' alt boyutundaki tutumlarının birbirine yakın çıktığı görülmüştür. Yetersizliği olan bireylerin eğitilmesine yönelik ilişkin tutumların 'yetersizliği olan bireylerin eğitim sonuçlarına ilişkin inançları' alt boyutunda okul öncesi eğitimi anabilim dalında öğrenim gören öğretmen adaylarının diğer bölümlerde öğrenim gören adaylara göre daha düşük çıktığı görülmektedir.

Tablo 10. Öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitime yönelik inançları ile özel gereksinimli bireylerin eğitilmesine ilişkin tutumları arasındaki ilişki

		Tutum
Kaynaştırma	r	,501**
	p	,000
	N	116

Tablo 10 incelendiğinde öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimine yönelik inançları ve yetersizliği olan bireylerin eğitilmesine ilişkin tutumları arasında orta düzey bir ilişki olduğu görülmektedir. Ayrıca öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimine yönelik inançları ve yetersizliği olan bireylerin eğitilmesine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir farkın olmadığı da görülmektedir.

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmanın genel amacı Eğitim Fakültesi son sınıfta okuyan öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimine yönelik inançlarının ve özel eğitim gereksinimli bireylerin eğitilmesine ilişkin tutumlarının farklı değişkenler açısından karşılaştırılmasıdır. Çalışmaya 116 eğitim fakültesinde okuyan son sınıf öğrencisi katılmıştır. Bu araştırmada öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimine yönelik inançları ile tutumlarına ilişkin bilgiler toplanmıştır. Cinsiyet ve mezun oldukları anabilim dallarına göre karşılaştırmalar yapılmıştır. Öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimine yönelik inançları ve tutumlarına ilişkin toplanan veriler ilişki olarak da karşılaştırılmıştır. Çalışmadan elde edilen bulgular alanyazın kapsamında tartışılmıştır.

İlkokul ve okul öncesi dönemde özel gereksinimi olan çocukların kaynaştırma eğitimlerine devam etmeleri, ilerleyen dönemdeki öğrenim dönemleri için önemli olduğu görülmektedir. Kaynaştırma eğitim sürecinde sorumlu öğretmenler olarak sınıf öğretmenlerinin görülmesi çalışmaların sınıf öğretmenleri üzerine yoğunlaşmasını neden olmuştur (Akçamete ve Kargın, 1994; Diken ve Sucuoğlu, 1999). Ancak kaynaştırma eğitimine dâhil edilen özel gereksinimli bireyler öğrenim hayatının her kademesinde eğitim almaktadırlar (MEB, 2006). Öğretmen adaylarının görevlerine başladıktan sonraki inançları ve tutumları üzerinde öğrenim süresince aldıkları dersler ve eğitimler etkili olabildiğinden, farklı anabilim dallarında öğretmenlik öğrenim gören aday öğretmenlere yönelik çalışmalar bu alandaki ihtiyacın ortaya çıkarılmasını sağlayacaktır (Kayhan, N., Şengül, A. ve Akmeşe, P. P., 2012).

Öğretmen adaylarının kaynaştırmaya yönelik inançlarının ölçeğinin genel puan ortalamasında yüksek düzeyde oldukları görülmektedir. Araştırmanın bu bulgusu alan yazındaki benzer çalışmalarla paralellik göstermektedir (Camadan, 2012; Dolapçı ve Demirtaş, 2016). Teknolojik gelişmelerin bilgileri paylaşmada kolaylık sağlaması, kaynaştırma konularına yönelik farkındalıkların artması ve bu alanda yapılan çalışmaların hız kazanması öğretmen adaylarının kaynaştırmaya yönelik inanç düzeylerinin yüksek çıkmasına neden olduğu düşünülmektedir. Ölçeği oluşturan alt boyutlarda ise öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitiminin yararlı olduğuna inandıkları ancak sınıf yönetimi kısmında alt boyutunda kararsız kaldıkları belirlenmiştir. Bu durum öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimine yönelik sınıf deneyimlerinin olmamasından kaynaklandığı söylenebilir. Buna rağmen öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimine, bu eğitimin yararlılığına ve öğretmenlerin bu eğitim sürecinde sınıf yönetimlerinde inanç düzeylerinin istenilen seviyede olduğunu göstermektedir. Öğretmen adaylarının yenilenen yükseköğretim programlarında kaynaştırmaya yönelik yer alan dersler almaları, Milli Eğitim Bakanlığı'nın kaynaştırma öğrencilerine yönelik seminer ve hizmet içi eğitimlerini arttırmasının bu durumu etkilediği düşünülmektedir.

Çalışma kapsamında elde edilen bir diğer bulgu ise; öğretmen adaylarının kaynaştırmaya yönelik inançları cinsiyet ve öğrenim gördükleri anabilim dalları değişkenlerine göre kaynaştırma

eğitimine yönelik inanç düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Alanyazın incelendiğinde çalışmanın bulgularını destekler çalışmalar olduğu gibi farklı bulgular olduğu da görülmektedir. Alan yazın incelendiğinde çalışma bulgularını destekleri nitelikte çalışmalar olduğu görülmektedir. Küçüker, Kargın ve Akçamete (2002), Dağlar (2011), Berk, Gülveren ve Başer (2009), Sarı ve Bozgeyikli (2002) ile Şahbaz ve Kalay (2010)'ın yaptığı çalışmalarda cinsiyet değişkeninin öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimi yeterliliklerine göre anlamlı bir farklılık oluşturmadığını saptamıştır. Çalışmadan elde edilen bir diğer bulgu ise öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri anabilim dallarına göre kaynaştırma eğitime yönelik inanç düzeylerinin değişmediğidir. Alan yazın incelendiğinde çalışma bulguları ile benzerlik gösteren bulgular yer almaktadır. Kayhan, Şengül ve Akçamete (2012) yaptıkları çalışmalarında kaynaştırma eğitime yönelik yeterliliklerinde okudukları anabilim dallarına göre farklılık bulamamışlardır. Bununla birlikte çalışma bulguları ile benzerlik göstermeyen bulgularda alan yazında yer almaktadır. Dolapçı ve Demirtaş (2016) yaptıkları çalışmada öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimi yeterlilikleri ile öğrenim gördükleri anabilim dalları arasında anlamlı bir ilişki olduğunu bulgulamışlardır. Sınıf öğretmenliği anabilim dalında okuyan öğretmen adaylarının, okul öncesi öğretmenliğinde ve güzel sanatlar bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimi yeterliliklerinin anlamlı düzeyde daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Öğretmen adaylarının mesleğe başladıktan sonra sınıf öğretmenlerinin çok sık oranda kaynaştırma öğrencisi ile kaynaştırma öğrencileri ile karşılaşmalarının bu bulgunun ortaya çıkmasında etkili olduğu düşünülmektedir. Ancak kaynaştırma eğitime yönelik eğitim ihtiyaçlarının her kademede artması ve yükseköğretim kurumunun öğretmen yetiştirme lisans programları içeriklerine kaynaştırmaya yönelik ders içeriklerini dâhil etmelerinin anabilim dallarına göre anlamlı farklılık çıkmamasında etkili olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın ikinci bir boyutunu oluşturan öğretmen adaylarının özel gereksinimli bireylerin eğitilmesine ilişkin tutum düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir. Combs, Elliott ve Whipple, (2010) araştırmalarında olumlu tutuma sahip olan öğretmenlerin lisans dönemlerinde sınıf içi etkinliklerinde kaynaştırma eğitime yönelik uygulama yaptıkları ve deneyimlere sahip olduklarını belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarının tutum düzeylerinin yüksek olması ilerleyen dönemde kaynaştırma eğitimlerine yönelik olumlu bakış açıları geliştirmelerine de yardımcı olacağı düşünülmektedir. Çalışma bulgularına bakıldığında öğretmen adaylarının kaynaştırmaya yönelik tutumlarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığı görülmektedir. Alan yazın incelendiğinde çalışma bulguları ile benzerlik gösteren çalışmalar alan yazında yer almaktadır. Aker (2014) öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimi hakkındaki tutumlarına yönelik yaptığı çalışmada cinsiyet değişkenine göre öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitime yönelik tutumlarının değişmediği sonucuna ulaşmıştır. Bek, Gülveren ve Başer (2009) ve Yıldız ve Pınar-Sazak (2012) yaptıkları çalışmalarda da cinsiyet değişkenine göre öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitime yönelik tutumlarının değişmediği sonucuna ulaşmışlardır. Bunun yanında çalışma bulguları ile paralellik göstermeyen kaynaştırma eğitimlerine yönelik tutumlar üzerinde cinsiyet değişkeninin etkili olduğunu gösteren çalışmalarda yer almaktadır (Güven ve Çevik, 2011).

Kaynaştırma eğitime yönelik tutum üzerinde öğretmen adaylarının okudukları anabilim dallarının etkili olduğu sonucuna araştırma bulgularında ulaşılmıştır. Türkçe eğitimi anabilim dalında okuyan öğretmen adaylarının diğer anabilim dallarında okuyan öğretmen adaylarına göre

tutum düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. Alan yazın incelendiğinde çalışma bulguları ile benzerlik gösteren çalışmalar yer almaktadır. Aker (2014) okudukları anabilim dallarına göre öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitime yönelik tutumlarının değiştiği sonucuna ulaşmıştır. Alan yazın tarandığında birçok çalışma bulguları araştırma bulguları ile tutarlık göstermektedir (Bek ve Başer, 2009; Yıldız ve Pınar-Sazak, 2012). Yapılan başka bir çalışmada öğretmen adaylarının anabilim dallarına göre kaynaştırma eğitimi üzerinde tutumlarının değişmediği görülmektedir (Kayhan, N., Şengül, A. ve Akmeşe, P. P., 2012). Bu bulgu ise araştırma bulguları ile benzerlik göstermemektedir.

Genel olarak araştırma bulgularına bakıldığında kaynaştırma eğitime yönelik herhangi bir eğitim veya ders alan öğretmen adaylarının kaynaştırmaya karşı tutumlarının olumlu olduğu düşünülmektedir. Olumlu tutumlar tutumun geliştirildiği alana yönelik inançları da güçlendirmektedir. Bir birinden etkilenen tutuma ve inanca yönelik kaynaştırma alanı ile ilgili ne kadar çok insanların derinlemesine bilgilenirse bu iki kavran üzerinde çalışılan olguya olumlu olarak o kadar yansıtacaktır.

Öneriler

Öğretmen adaylarının lisans öğrenimi süresince kaynaştırma eğitime yönelik uygulamalı eğitimler veya öğretmenlik uygulamaları ile onların sınıf yönetimi becerileri geliştirilebilir. Kaynaştırma eğitimi tüm anabilim dallarında seçmeli dersler konularak öğrencilerin inanç düzeylerinin artması için fırsatlar oluşturulabilir. Araştırma sonuçları yetersizliği olan bireylerin eğitime ilişkin tutumların üzerinde anabilim dalının etken olduğunu göstermiştir. Bu bağlamda tüm öğretmen adayları için seminer, kurs, gönüllük esasına göre topluma hizmet uygulamaları ile yetersizliği olan bireyler ile ilgili tutumlar artırılabilir. Ayrıca öğretmenlik lisans programlarında seçmeli derslerin ve içeriklerinin özel eğitime yönelik konuları kapsamaması gerekmektedir. Gelecek dönemde yapılacak çalışmalarda daha geniş örneklemelere (farklı bölgeler, farklı anabilim dallarındaki öğretmen adayları vb.) ulaşılarak elde edilen verilerin genellenebilirliği artırılabilir.

Kaynakça

- Akçamete, G., & Kargın, T. (1994). Hizmetiçi eğitim programının öğretmenlerin işitme özel gereksinimlilere yönelik tutumlarına etkisi. *Özel Eğitim Dergisi*, 1(4), 13-19.
- Aker, G. (2014). *Öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimi hakkındaki tutumları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Edirne.
- Ashton, P. T. (1984). Teacher efficacy: A motivational paradigm for effective teacher education. *Journal of Teacher Education*, 35(5), 28-32.
- Bek, H., & Başer, H. G. A. (2009). Sınıf öğretmeni adaylarının kaynaştırma eğitime yönelik tutumlarının incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 160-168.
- Büyüköztürk, Ş. , Çakmak, E. K. , Akgün, Ö. E. , Karadeniz, Ş. & Demirel, F. , (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Pegem Akademi.
- Camadan, F. (2012). Sınıf öğretmenleri ve sınıf öğretmeni adaylarının kaynaştırma eğitime ve bep hazırlamaya ilişkin öz-yeterliklerinin belirlenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(39), 128-138.
- Carrigan, J. (1994). Attitudes about persons with disabilities: A pilot project. *Art in Education*, 47(6), 16-21.

- Combs S., Elliott, S., & Whipple, K. (2010). Elementary physical education teachers' attitudes towards the inclusion of children with special needs: a qualitative investigation, *International Journal of Special Education*, 25(1), 114-125.
- Dalğar, G. (2011). *Okul öncesi öğretmenlerinin ve okul öncesi öğretmen adaylarının kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur.
- Diken, I.H. & Sucuoğlu, B. (1999). Sınıfında zihinsel yetersizliği olan bulunan ve bulunmayan sınıf öğretmenlerinin zihin yetersizliği olan çocukların kaynaştırılmasına yönelik tutumlarının karşılaştırılması. *Özel Eğitim Dergisi*, 2(3), 26-34.
- Dolapci, S., & Demirtaş, V. Y. (2016). Öğretmen adaylarının öz-yeterlilik algıları ve kaynaştırma eğitimine bakış açıları. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(13), 141-160.
- Eripek, S. (1986). Özel gereksinimli çocukların normal sınıflara yerleştirilmesi "kaynaştırma". *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2). Xx-xx.
- Gözün, Ö. & Yıkılmış, A. (2004). Öğretmen adaylarının kaynaştırma konusunda bilgilendirilmelerinin kaynaştırmaya yönelik tutumlarının değişimindeki etkililiği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5 (2).xx-xx
- Gürsel F. (2006). Engelli bireyler için beden eğitimi ve spor dersinin öğrencilerinin engelli bireylere yönelik tutumlarına etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(31), 67- 73.
- Güven, E., & Çevik, D. B. (2011). Müzik öğretmeni adaylarının kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin belirlenmesine yönelik bir çalışma (Balıkesir üniversitesi örneği). In *2nd International Conference on New Trends in Education and Their Implications*. 98-104.
- Iler, C. (2015). *Pre-Service Early Childhood Teachers'beliefs On Inclusive Education With Respect To Their Self-Reported Personality Traits*. Doctoral Dissertation, University of Middle East Technical. Ankara.
- İpek, C., & Bayraktar, Ş. (2004). Aday öğretmenlerin fen bilimleri ve sosyal bilimlere bakışları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 35-50.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kayhan, N., Şengül, A. & Akmeşe, P. P. Y. (2012). İlköğretim birinci ve ikinci kademe öğretmen adaylarının kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1 (3), 268-278.
- Kösterelioğlu, İ. (2013). Engelli bireylerin eğitilmesine yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(3), 211-226.
- Küçükler, S. , Kargın, T. & Akçamete, G. , (2002). Rehberlik ve araştırma merkezi elemanlarının özel eğitim hizmetleri yönetmeliğine ilişkin görüşlerinin ve yeterlilik algılarının geliştirilmesi, *Educational Sciences and Practice*, 1,(1), 101-113
- MEB (2006). *Özel eğitim hizmetleri yönetmeliği*. 10.07.2020 tarihinde <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/1963.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Orel, A., Zerey, Z. ve Töret, G. (2004). Sınıf öğretmeni adaylarının kaynaştırmaya yönelik tutumlarının incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5 (1). 23-33.
- Rizzo, T.I. (1985) Attributes related to teacher' attitudes. *Perceptual And Motor Skills*, 60 (3), 739-742.
- Shapiro, A. (1999). *Everybody belongs: changing negative attitudes toward classmates with disabilities*, New York: Routledge Falmer.
- Soyyığıt, T. (2013). *Sınıf öğretmenlerinin değer tercihleriyle kaynaştırmaya yönelik tutumları arasındaki ilişkisinin incelenmesi (pendik ilçesi örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Sarı, H. & Bozgeyikli, H. (2003) Öğretmen adaylarının özel eğitime yönelik tutumlarının incelenmesi: karşılaştırmalı bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9, 183-203.
- Scruggs, T. E., & Mastropieri, M. A. (1996). Teacher perceptions of mainstreaming/inclusion, 1958–1995: A research synthesis. *Exceptional children*, 63(1), 59-74. <https://doi.org/10.1177/001440299606300106>.
- Sucuoğlu, B. & Kargın, T. (2003). *İlköğretimde kaynaştırma uygulamaları yaklaşımlar. yöntemler, teknikler*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Şahbaz, Ü., & Kalay, G. (2010). Okulöncesi eğitimi öğretmen adaylarının kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (19), 116-135.

- Toy, S. N., & Duru, S. (2016). Sınıf öğretmenlerinin öğretmen öz yeterlikleri ile kaynaştırma eğitimine ilişkin yeterlik inançlarının karşılaştırılması. *Ege Eğitim Dergisi*, 17(1), 146-173. <https://doi.org/10.12984/eed.00332>
- Whittaker, C. R., Salend, S. J., & Duhaney, D. (2001). Creating instructional rubrics for inclusive classrooms. *Teaching Exceptional Children*, 34(2), 8-13.
- Yıldırım, C. (2000). *Bilim felsefesi*, İstanbul: Remzi Kitabevi,
- Yıldız, N. G., & Pınar, E. S. (2012). Kaynaştırma sınıflarındaki özel gereksinimli öğrencilere yöneltilen öğretmen davranışlarının incelenmesi. *International Online Journal of Educational Sciences*, 4(2).